

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

א"פ 20-02-24681 פלוני נ' אלמוני ואח'
תמ"ש 20-04-6432 פלוני נ' אלמוני ואח'

בפני כב' השופטת סגלית אופק

מבקש פלוני, דרכון
ע"י ב"כ עו"ד אבידן שני

נגד

- משיבים**
1. אלמונית, ת"ז
 2. האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב, משרדי ממשלה
 3. משרד הרווחה והשירותים החברתיים - תל אביב
ע"י ב"כ עו"ד חגית מזרחי
 4. אלמוני, ת"ז ...
ע"י ב"כ עו"ד מאיה פלד

חקיקה שאווכרה:

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962: סע' 1, 2, 32ב, א33, א67, 74, 32כג, 32כט(א), 32לא
תקנות סדר הדין האזרחי (אכיפת פסקי חרץ), תשמ"ד-1984: סע' 258יב(ז)

מיני-רציו:

* לא נמצאה פגיעה מנטלית או קוגניטיבית חדשה אצל המשיבה אשר בגינה היא אינה מסוגלת עוד להמשיך לנהל את ענייניה הרכושיים, כפי שעשתה עד כה ולא הוכחה טענת המבקש בדבר היותה של המשיבה נוחה להיכנע למערכת לחצים כלכליים שיש לנטרל באמצעות מינוי אפוטרופוס ניטרלי.

* כשרות משפטית ואפוטרופסות – אפוטרופוס – מינוי

* כשרות משפטית ואפוטרופסות – ייפוי כח מתמשך – תוקפו

המבקש הוסיף וטען להיותה של המשיבה נתונה למערכת לחצים כלכליים שיש לנטרל באמצעות מינוי אפוטרופוס ניטרלי. כאשר ייפוי כח מתמשך טרם נכנס לתוקפו ויכול להיות מבוטל ע"י המשיבה בעצמה סדר הדיון מדורג: ראשית, יש לבחון האם במצבה בנקודת הזמן הנוכחית מסוגלת המשיבה לנהל את ענייניה ולקבל החלטות עבור עצמה. ככל שהתשובה חיובית (וכך נמצא בענייננו) – יסתיים הדיון שתי התביעות. ככל שהתשובה שלילית – יופעל ייפוי הכח המתמשך עפ"י תנאיו, ואז יכולה להתעורר השאלה האם בנקודת הזמן שנעשה ייפוי הכח המתמשך לא הייתה המשיבה כשירה. רק אם ייקבע שבאותה נקודת זמן היסטורית לא הייתה המשיבה כשירה, אזי יהיה מקום לעבור לדון בעניין האפוטרופסות.

השאלה העומדת על הפרק – האם מצבה היום של המשיבה מלמד על חוסר יכולת לנהל את ענייניה בכוחות עצמה. השאלה התעוררה במסגרת דיון בשתי תובענות שהגיש המבקש נגד אמו, המשיבה, ואחיו, המשיב 4, כדלקמן: האחת, תביעה למינוי אפוטרופוס (ניטרלי) קבוע לרכוש ולמינוי אפוטרופוס זמני לדיון, בה נטען כי המשיב שולט במשיבה מבחינה כלכלית והעביר לידיו סכומי כסף גדולים מחשבון הבנק שלה; השנייה, תביעה לביטול ייפוי כח מתמשך שעליו חתמה המשיבה לטובת המשיב, אשר נחתם לטענת המבקש בניגוד להוראות החוק ותוך ניצול המשיבה. יצויין כי בפס"ד חלוט מ- 24.9.2019 שניתן לאחר בדיקות פסיכיאטריות שנעשו למשיבה, וקבלת תסקיר שירות הרווחה, נקבע כי המשיבה איננה זקוקה לאפוטרופוס ובוטלו צווי המינוי הזמניים לפיהם התמנה המשיב כאפוטרופוס זמני על גופה ועל רכושה (הוגבל למימון צרכים שוטפים בלבד) של המשיבה.

ביהמ"ש לענייני משפחה דחה את התביעה למינוי אפוטרופוס ומחק את התביעה לביטול ייפוי הכח המתמשך מהטעמים הבאים:

בכל הנוגע לסוגיית כשרותו המשפטית של אדם, נקודת המוצא המונחת בבסיס חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, היא שכל אדם מעל גיל 18 שנה כשר לזכויות, חובות ולכל פעולה משפטית כל עוד לא הוגבלה כשרותו בחוק או בפסק דין; חשיבה מחודשת על מוסד האפוטרופוסות, ועל שלילת החירות המשמעותית הכרוכה בו, הביאה לחקיקת תיקון 18 לחוק (פורסם ביום 11.4.2016). תיקון זה הביא לביצור נוסף של רצון הפרט הן ע"י הקמה של מוסדות פוגעניים פחות ממינוי אפוטרופוס, כגון ייפוי כח מתמשך ומינוי תומך החלטות והן ע"י הגבלת שיקול הדעת למינוי אפוטרופוס לבגיר, בין השאר באמצעות הוראות סעיף 33 לחוק. הוראה זו קובעת את התנאים אשר רק בהתקיים ניתן למנות אפוטרופוס לבגיר, וגם אז יש לשקול לאיזה תחום, לאיזה היקף ולאילו תקופת זמן.

במקרה דנא, המבקש מעוניין הן בביטול ייפוי הכח המתמשך, והן במינוי אפוטרופוס על רכוש המשיבה, והגיש שני הליכים משפטיים שכלל אינם יכולים להתקיים זה בצד זה.

כאשר ייפוי הכח המתמשך טרם בכלל נכנס לתוקפו ויכול להיות מבוטל ע"י המשיבה בעצמה סדר הדיון מדורג: ראשית, יש לבחון האם במצבה בנקודת הזמן הנוכחית מסוגלת המשיבה לנהל את ענייניה ולקבל החלטות עבור עצמה. ככל שהתשובה חיובית – יסתיים הדיון שתי התביעות. ככל שהתשובה שלילית – יופעל ייפוי הכח המתמשך עפ"י תנאיו, ואז יכולה להתעורר השאלה האם בנקודת הזמן שנעשה ייפוי הכח המתמשך לא הייתה המשיבה כשירה. רק אם ייקבע שבאותה נקודת זמן היסטורית לא הייתה המשיבה כשירה, אזי יהיה מקום לעבור לדון בעניין האפוטרופוסות. בהתאם לכך התנהל הדיון.

במקרה דנא התרשמות ביהמ"ש מהמשיבה עצמה, לה שותפה גם ב"כ יועמ"ש רווחה, היא שהמשיבה מסוגלת להביע את דעתה ואף עושה זאת בצורה קוהרנטית, ברורה, רציונלית, ונראה שהיא מסוגלת לקבל החלטות בענייניה, כפי שעשתה עד היום. התרשמות זו נמצאת בהלימה עם ממצאי רופאים שבדקו את המשיבה במועדים שונים לפיהם לא נמצאה פגיעה מנטלית או קוגניטיבית חדשה אצל המשיבה אשר בגינה היא אינה מסוגלת עוד להמשיך לנהל את ענייניה הרכושיים, כפי שעשתה עד כה.

המבקש הוסיף וטען להיותה של המשיבה נתונה למערכת לחצים כלכליים שיש לנטרל באמצעות מינוי אפוטרופוס ניטרלי. בהקשר זה ביהמ"ש מציין כי אכן, נסיבות חייו של אדם ללא ליקוי קוגניטיבי או מנטלי, עלולות להציבו במצב בלתי אפשרי בו הוא נתון לחצים קשים ביותר של ילדיו, והוא עלול למצוא עצמו, שלא בטובתו בקו האש במסגרת מלחמות הנטושות בין הילדים. ייתכן שניתן יהיה לומר על אדם במצב כזה שהוא אינו מסוגל לטפל בענייניו, שאז יפעל ביהמ"ש לטובתו של אדם במצב כזה ע"י

נטרול מערכת הלחצים המופעלים כנגדו באמצעות מינוי אפוטרופוס כגורם ניטרואלי. עם זאת, אין כך המצב בענייננו.

התרשמותו של דר' אשדות – שחוות דעתו הוגשה ע"י המבקש, שלא כדין – מהיותה של המשיבה נוחה להיכנע לחצים אינה בהלימה עם התרשמות עורכות התסקיר. עורכות התסקיר הן בעלות מקצוע מיומנות, ויודעות לזהות מצבים של קשישים חסרי ישע הנתונים, חלילה, לניצול והתעמרות מסוג כלשהו. בענייננו התרשמות עורכות התסקיר מהחלטת המשיבה להעניק לבנו של המשיב 600,000 ₪ כסיוע לרכישת ביתו, הייתה כי מדובר בהחלטה מושכלת שהתקבלה בשיקול דעת, ובאופן עצמאי ע"י המשיבה ואיננה פרי ניצול. עם זאת, אף מתוך הנחה בדבר אפשרות קיומה של מערכת לחצים על המשיבה, לא סברו העו"ס שיש צורך באפוטרופוס.

כן לא נמצא אף בנסיבות חייה של המשיבה כדי לשנות מההתרשמות לפיה מסוגלת משיבה להמשיך לנהל את ענייניה בכלל ועניינה הכספיים/ רכושיים בפרט, כפי שעשתה עד היום.

לעניין ההמלצה בעניין שקיפות חשבון הבנק של המשיבה – עו"ס המליצו בתסקיר השני על שקיפות בחשבון על מנת לשמור על הקשר הטוב בינה לבין המבקש. ביהמ"ש איננו מקבל את ההמלצה; המבקש מנהל סכסוך 'עזבון בחיים'. תחת אצטלה של דאגה לכאורה לעתידה של המשיבה, אין הוא מהסס להטיל ספק בהחלטותיה הכלכליות של המשיבה, והוא שב וגורר אותה בעל כורחה לסכסוך בין הבנים, תוך שמתעלם מהצורך שישמע קולה ותתברר עמדתה, משל כבר הפכה, חלילה, המשיבה ל'כלי ריק'. בנוסף, המבקש לא צורף כשותף בחשבון הבנק של המשיבה וגם במסגרת ייפוי כח מתמשך קבעה המשיבה שהמבקש יוכל לקבל דיווח אחת לרבעון בלבד. בנסיבות אלו, אין ליתן כבר עכשיו למבקש שקיפות כלכלית שהמשיבה לא התכוונה אליה, ונוכח התנהלותו של המבקש אף נהיר שלא יהיה בכך כדי להרגיע את הרוחות אלא הדבר עלול לשמש תחמושת נוספת בידו. ככל שתבחר המשיבה מרצונה החופשי לשותף את המבקש במידע בנקאי ו/או אחר שלה, פתוחה בפניה הדרך לעשות זאת.

פסק דין

השאלה העומדת על הפרק – האם מצבה היום של המשיבה מלמד על חוסר יכולת לנהל את ענייניה בכוחות עצמה.

השאלה התעוררה במסגרת דיון בשתי תובענות שהגיש המבקש נגד אמו, המשיבה, ואתיו, המשיב 4 (להלן – "המשיב"), כדלקמן: האחת, תביעה למינוי אפוטרופוס קבוע לרכוש ולמינוי אפוטרופוס זמני לדיון (א"פ 20-02-24681); השנייה, תביעה לביטול ייפוי כח מתמשך (תמ"ש 20-04-6432).

רקע עובדתי

להלן סקירת העובדות הרלוונטיות כפי שהתבררו מטענות הצדדים ומתחומרים בתיקי המשפחה:

1. המשיבה (להלן גם – "האם") היא אלמנה ילידת 00.00.1933, ולה שני ילדים מנישואים ראשונים (להלן – "הבנים"): המבקש עבד בעבר כ... אך הושעה לצמיתות מ... ומתגורר בשנים האחרונות ב... ולא ידוע עיסוקו הנוכחי שם (נספחים 1א – 2א לכתב ההגנה א"פ 20-02-24681); והמשיב עובד תעשיות ביטחוניות המתגורר בישראל.

2. המשיבה התגוררה עם בעלה השני, XXX ז"ל (להלן - "הבעל"), בביתם ב-XXX. ביום 9.4.2019 נפטר הבעל, והמשיבה תבדל"א נשארה בגפה להתגורר בדירה בעזרת מטפלת צמודה שנשכרו שירותיה בסמוך לאחר פטירת הבעל (עמ' 4, ש' 4; נספח ד' לתגובת המבקש לתסקיר ביום 15.6.2020; עמ' 2 לתסקיר הראשון).
3. המשיבה סובלת מסכרת, יתר לחץ דם. כמו כן, היא מתהלכת כשהיא נעזרת בשני מקלות הליכה, וזקוקה לעזרת הזולת ברחצה והלבשה. עם זאת, המגבלה הפיזית של המשיבה לא מנעה ואינה מונעת ממנה לחיות חיים רגילים, למצער עד פרוץ משבר הקורונה, כשהיא מנהלת חיי חברה וקשרים תקינים עם ילדיה (עמ' 2 לתסקיר הראשון; עמ' 2 לתסקיר השני; עמ' 4, ש' 8, 14-15; עמ' 12, ש' 19-20).
4. יש למשיבה הכנסה ממקורות שונים (פנסיה, רנטה, קצבת זקנה ושארים), ועפ"י מידע שנמסר לעו"ס ההכנסה מסתכמת בסך כולל של כ-17,000 ₪ לחודש (עמ' 2 לתסקיר הראשון; עמ' 3 לתסקיר השני). בצד זאת, יש למשיבה הוצאות מחייה שונות, לרבות השתתפות בשכר המטפלת (עמ' 5 ש' 2; עמ' 10, ש' 15-16).
5. בהתאם לצו קיום צוואה מיום 9.7.2019 זכתה המשיבה במלוא עזבון הבעל עפ"י צוואתו מיום 2.7.2018 (נספחים ד', ו' לבקשה למינוי אפו"ט).
6. עפ"י הנתען, לאורך שנים, לפני מינויו כאפו"ט לרכוש, היה המשיב שותף בחשבון הבנק של המשיבה (בנק לאומי, מס' חשבון XXX) (סעיף 36 ונספח ו' לכתב ההגנה אי"פ 20-02-24681).
7. מערכת היחסים בין הבנים עכורה ויש ביניהם חוסר אמון (ס' א(4) לבקשה למינוי אפו"ט; עמ' 4 לתסקיר השני). למרבה הצער, הסכסוך האישי ביניהם גלש לסכסוך משפטי המתנהל בבית המשפט ובמרכזו ניצבת המשיבה.
8. תחילתו של הסכסוך המשפטי ביום 7.7.2019 עת עתר המשיב להתמנות כאפוטרופוס קבוע על גופה ועל רכושה של המשיבה (א"פ 19-07-14629) [פורסם בנבו] (להלן - "הבקשה הראשונה").
9. המשיב התמנה אפוטרופוס על גופה ועל רכושה (הוגבל למימון צרכים שוטפים בלבד) של המשיבה לפי צווים זמניים שניתנו בימים 7.7.2019 ו- 8.7.2019 (א"פ 19-07-14629), [פורסם בנבו] ובמקביל הוזמן תסקיר סעד שייתן המלצות בבקשה למינויו כאפוטרופוס קבוע (ר' החלטה מיום 7.7.2019).
10. ביום 24.9.2019, לאחר שנתקבלו חוות דעת פסיכיאטרית של ד"ר פורטנוי מיום 6.8.2019 במצורף לתסקיר מיום 26.8.2019 (להלן - "התסקיר הראשון") עם המלצה, בהסכמה, לבטל את האפוטרופוסות, ולאחר שמיעת תגובות הצדדים לתסקיר, ניתן פסק דין לפיו: "גב' אלמונית היא אשה קשישה, אך עפ"י ממצאים פסיכיאטריים של שני רופאים קיימת אצלה מודעות למצבה ושיפוט תקין, ועפ"י התרשמות העו"ס היא מסוגלת לדאוג לענייניה, כפי שהיה עד כה, בעזרת המבקש, ועפ"י ממצאים באבחון עדכני של ד"ר פורטנוי שהתבקש ע"י העו"ס, היא אינה זקוקה לאפוטרופוס" (להלן - "פסק הדין"). לפיכך, בוטלו צווי המינוי הזמניים הנ"ל.

11. ביום 20.1.2020 חתמה המשיבה לפני עו"ד ונוטריון גרימברג טלמור על שלושה מסמכים משפטיים כדלקמן (צורפו כנספחים לכתב ההגנה תמ"ש 6432-04-20):

א. תצהיר לפיו העבירה למשיב מתנה בסך של 600,000 ₪ ביום 8.11.2019, והכספים "נועדו לעזור לנכדי XXX (בנו של פלוני) – ברכישת דירה... אני נתתי המתנה מרצוני החופשי, בדעה צלולה, ללא כל לחץ או כפיה ללא כל אונס, השפעה, תחבולה או תרמית. שמחתי שאני יכולה לעזור לנכדי בעודי בחיים במתן מתנה זו" (שם, נספח ט').

ב. ייפוי כח מתמשך המייפה את כוחו של המשיב לקבל החלטות, לבצע פעולות ולייצג את המשיבה בכל העניינים הרכושיים, האישיים והרפואיים של המשיבה (שם, סעיף 1). עוד קבעה המשיבה, כי המבקש יהיה מיועד על כל העניינים הנ"ל, והדיווח יעשה אחת לרבעון. המסמך הופקד אצל האפוטרופוס הכללי ביום 19.2.2020 (שם, נספח א').

ג. צוואה בה ציוותה, כך נראה, את עזבונה לשני הבנים, בחלקים שווים (עמ' 9, שי' 5; עמ' 3, 5 לתסקיר השני). למען שלמות התמונה יצוין, כי קודם לצוואה זו ערכה המשיבה צוואה בעדים ביום 2.7.2018 לפיה ציוותה את עזבונה לגבי XXX (מדובר, כך נראה, בבת זוג של המבקש – ר' עמ' 4 נספח ו' לתגובת המבקש לתסקיר ביום 15.6.2020 א"פ 24681-02-20), ואילו את המשיב הדירה מעיזבונה "בגלל התנהגותו המחפירה כלפיי במהלך מעלה מהעשור האחרון" (סעיפים 3, 5 נספח ח', שם). עוד יצוין, כי המשיבה אישרה קיומו בעבר של נתק ביחסיה עם המשיב. עם זאת, לטענתה, הנתק אירע על רקע יחסים לא טובים בין הבעל ז"ל והמשיב יבדל"א, אך הקשר שלה עם המשיב חודש זה מכבר והוא תקין (עמ' 6, שי' 1-2; עמ' 4 לתסקיר השני; ס' 34 לכתב ההגנה א"פ 24681-02-20).

12. ביום 10.2.2020 עתר המבקש למינוי אפוטרופוס חיצוני על רכוש המשיבה, וכן למינוי אפוטרופוס זמני לדין שיגיש תביעה בשמה להשבת כספים שלטענתו נגזלו ממנה (א"פ 24681-02-20). המבקש נימק את תביעתו בכך שמצוקתה וחוסר הבנתה של אמו נוצלו לגזילת כספיה. נטען, כי המשיבה לא מסוגלת לדאוג לענייניה הכלכליים והרכושיים, היא אינה יודעת מה היקף העזבון שירשה ומה הסכומים שנמשכו מחשבונה, והיא אינה מסוגלת להמשיך טיפול בקצבאות שצריכה לקבל. עוד נטען, כי המשיבה נכנת ללחצים כלכליים, בניגוד לרצונה, נוכח חשש לניתוק קשר ופחד מבדידות, ומינוי אפוטרופוס נייטראלי לרכוש יהווה הגנה יעילה על הרכוש ויאפשר לה יחסים בריאים עם קרוביה שמעוניינים בקרבתה ממניעים כשרים. המבקש תמך בקשתו בחוות דעת של ד"ר אמיר אשדות, מומחה ברפואה פנימית וגריאטריה, מיום 31.12.2019.

13. המשיב 4 התנגד לבקשה הנ"ל בנימוקים כדלקמן: הבקשה נעדרת עילה ואף נגועה בשיקולים זרים ותוך שימוש לרעה בהליכי משפט; מדובר בניסיון לערער שלא כדין על פסק דין חלוט מיום 24.9.2019; המשיבה יודעת היטב מה רצונה, ופועלת בהתאם לרצון זה, ואינה מעוניינת במינוי אפוטרופוס עליה. המשיב תמך תשובתו במכתב של המשיבה ואף ביקש שישמע קולה במישרין בפני ביהמ"ש (סעיף 7 לכתב ההגנה א"פ 24681-02-20); הבדיקה של דר' אשדות נערכה מבלי שניתנה הסכמתה של המשיבה שתערך לה בדיקה שכזו, ומבלי שפורטו בפניה מטרותיה של הבדיקה, והשלכותיה, ותוך פגיעה בפרטיות המשיבה ובאוטונומיה שלה ובניגוד לאתיקה הרפואית; המתנה ניתנה ע"י המשיבה מרצון תופשי ונראה, כי קנאה וחשש מאובדן ירושה עתידית עומדים ביסוד הבקשה למינוי אפוטרופוס.

14. ביום 6.4.2020 הגיש המבקש גם תובענה לביטול הייפוי כח המתמשך (תמ"ש 6432-04-20). המבקש נימק את תביעתו בכך שאמו חתמה על ייפוי כח מתמשך כתוצאה ממרמה ו/או ניצול ו/או השפעה בלי הוגנת על האם המצויה במצוקה, ללא הבנה כלכלית של מצבה, ומבלי שהיא מבינה על מה היא חותמת. נטען, כי מדובר בתכנית חדשה לאתר שהמשיב הבין כי מזימתו להשתלט על רכוש האם באמצעות מינוי אפוטרופוס עתיד להיכשל. לפיכך, יש לבטל את ייפוי הכח המתמשך מכח סעיף 32כט(א) לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן – "החוק"). המבקש תמך בקשתו בין השאר במסמכים בנקאיים שונים ותמלילי שיחות שלו עם המשיבה.
15. המשיב 4 התנגד לבקשה הנ"ל, בין השאר מנימוקים כדלקמן: המשיבה כשירה וייפוי הכח לא נכנס לתוקפו וביכולתה של המשיבה לבטלו ככל שתבחר בכך; מטרתו למנוע מהמשיבה לעשות שינויים ברכושה שיקטינו את ירושתו העתידית של המבקש או יביאו לשינוי צוואתה; המסמך של דר' אשדות מגמתי, ונערך תוך פגיעה בפרטיות ובניגוד לאתיקה הרפואית, אך בכל מקרה ממצאו של דר' אשדות תומכים בכשירותה של האם ובעצמאותה.
16. המשיבה לא הגיבה בעצמה לשתי תובענות התלויות ועומדות אלא הודיעה לעו"ס שהיא מעוניינת להגיע לביהמ"ש (עמ' 3 לתסקיר השני).
17. לאחר שנתקבל תסקיר של האגף לשירותים חברתיים בעיריית ... ביום 8.6.2020 (להלן – "התסקיר השני"), הודיע ב"כ יועמ"ש כי תומך בהמלצות התסקיר, והותיר לשיקול דעת ביהמ"ש את הצורך בקיום דיון לשמיעת המשיבה בעצמה בהתחשב בכך שעמדתה הובאה באופן מפורט בתסקיר וכן נוכח המגבלות הנובעות ממגפת הקורונה.
18. הצדדים הגישו תגובות מפורטות לתסקיר. המבקש עתר לחקור את העו"ס, ולפיכך נקבע מועד לחקירה של עורכות התסקיר (ר' החלטות מיום 24.6.2020).
19. עורכות התסקיר הודיעו ביום 6.9.2020 כי תהליך הכנת התסקיר היה מורכב והושקעה בו מחשבה רבה מאוד על ידי שתי עורכות התסקיר, וביקשו לשמוע את הדברים כששתייהן נוכחות באולם ביהמ"ש והבקשה נעתרה ביום 7.9.2020.
20. ניתן למבקש היתר להיות נוכח במועד הדיון באמצעות היוועדות חזותית (ר' החלטה מיום 16.8.2020; הודעה מיום 8.12.2020).
21. ביום 7.9.2020 נדחתה בקשת פסלות שופט שהגיש המבקש. ערעור שהוגש בביהמ"ש העליון נדחה אף הוא (ע"א 6473/20 [פורסם בבנו] מיום 21.10.2020).
22. ביום 8.12.2020 התקיים דיון ממושך במסגרתו נשמעו ביחידות דבריה של המשיבה, וכן נשמעה חקירת עורכות התסקיר. בתום הדיון הצדדים סיכמו טענותיהם בעל פה.
23. ביום 13.12.2020 הגיש המבקש בקשה לתיקון פרוטוקול שנדחתה מלבד שני תיקונים מינוריים (ר' החלטה מיום 19.12.2020 בקשה מס' 29 א"פ 24681-02-20). בנוסף, הגיש המבקש בקשה להזמנת עדים (בקשה מס' 15 תמ"ש 6432-04-20), שנדחתה אף היא ביום 19.12.2020.

דיון והכרעה

24. בכל הנוגע לסוגיית כשרותו המשפטית של אדם, נקודת המוצא המונחת בבסיס חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן – "חוק הכשרות המשפטית" או "החוק") היא שכל אדם מעל גיל 18 שנה כשר לזכויות, חובות ולכל פעולה משפטית כל עוד לא הוגבלה כשרותו בחוק או בפסק דין (ר' סעיפים 1-2 לחוק).

25. חשיבה מחודשת על מוסד האפוטרופסות, ועל שלילת החירות המשמעותית הכרוכה בו, הביאה לחקיקת תיקון 18 לחוק (פורסם ביום 11.4.2016). תיקון זה הביא לביצור נוסף של רצון הפרט הן ע"י הקמה של מוסדות פוגעניים פחות ממינוי אפוטרופוס, כגון יפוי כח מתמשך ומינוי תומך החלטות (ס' 332, 332ל, 332ב לחוק), והן ע"י הגבלת שיקול הדעת למינוי אפוטרופוס לבגיר, בין השאר באמצעות הוראות סעיף 333 לחוק. הוראה זו קובעת את התנאים אשר רק בהתקיימם ניתן למנות אפוטרופוס לבגיר, וגם אז יש לשקול לאיזה תחום, לאיזה היקף ולאילו תקופת זמן [רמ"ש (ת"א) 32638-07-20 ס.א. נ' ת.ב. [פורסם בנבו] (1.11.2020)].

26. בענייננו, עשתה המשיבה יפוי כח מתמשך ובמסגרתו נתנה הוראות מקדימות למיופה הכח: הוראה בעניינים רפואיים - "ככל שלא אהיה מסוגלת לנשום ו/או לאכול בכוחות עצמי אני מבקשת להקל על כאבי באמצעות טיפול תרופתי מתאים (כגון מורפיום), לדאוג שאשכב בנוחות ולתת לטבע לעשות את שלו", והוראה בעניינים כספיים - "אם לצורך הטיפול בי, רפואי או אישי (לרבות, אך לא רק, מעבר למקום מגורים חלופי) – יהיה צורך בסכומי כסף גדולים וחריגים אני מבקשת שהדירה שבה אני מתגוררת היום, XXX, תושכר או תימכר. המיופה כח שלי הוא שיחליט אם להשכיר הדירה או למכור אותה".

27. המבקש מעוניין הן בביטול יפוי הכח המתמשך, והן במינוי אפוטרופוס על רכוש המשיבה, והגיש שני הליכים משפטיים שכלל אינם יכולים להתקיים זה בצד זה [רמ"ש (מרכז) 21463-01-19 נ.א נ' א. [פורסם בנבו] (7.2.2019)].

28. לאור האמור לעיל, כאשר יפוי הכח המתמשך טרם בכלל נכנס לתוקפו ויכול להיות מבוטל ע"י המשיבה בעצמה (ר' סעיף 332כג לחוק הכשרות המשפטית), סדר הדיון מדורג: ראשית, יש לבחון האם במצבה בנקודת הזמן הנוכחית מסוגלת המשיבה לנהל את ענייניה ולקבל החלטות עבור עצמה. **ככל שהתשובה חיובית** - יסתיים הדיון שתי התביעות. **ככל שהתשובה שלילית** – יופעל יפוי הכח המתמשך עפ"י תנאיו, ואז יכולה להתעורר השאלה האם בנקודת הזמן שנעשה יפוי הכח המתמשך לא הייתה המשיבה כשירה. רק אם ייקבע שבאותה נקודת זמן היסטורית לא הייתה המשיבה כשירה, אזי יהיה מקום לעבור לדון בעניין האפוטרופסות. בהתאם לכך התנהל הדיון ביום 8.12.2020, וכפי שנקבע ו/או עולה מהחלטות קודמות שניתנו (ר' החלטות מהימים 24.6.2020, 16.8.2020, 7.9.2020, 23.9.2020 א"פ 24681-02-20; החלטה מיום 24.8.2020 תמ"ש 6432-04-20).

מנ הדין אל הנדון

29. עובר לחקירת עורכות התסקיר (עמ' 6-14), בהסכמת הצדדים ובאי כוחם שיצאו מן האולם פיזית, ולאחר שהופסקה גם ההתקשרות החזותית, נשמעו באריכות דברי המשיבה בנוכחות בית המשפט וב"כ היועמ"ש בלבד (עמ' 3-6).

התרשמות מהמשיבה

30. בשיחה הנ"ל ניתן היה להתרשם באופן ישיר ובלתי אמצעי מאופייה וממצבה של המשיבה.
31. המשיבה אשה נעימת הליכות. המעמד לא היה לה פשוט (עמ' 3, ש' 14-22; עמ' 5, ש' 8), ובכל זאת הצליחה המשיבה להתבטא בצורה רהוטה, כפי שיפורט להלן.
32. לדברי המשיבה, היא זו מחליטה באופן סופי בעניינים השונים. למשל, היא מנהלת את העובדת הזרה: "יש לי מטפלת כן. החלטות אני לוקחת, היא עושה מה שאני אומרת לה לעשות" (עמ' 4, ש' 6). או למשל, היא מנהלת את ענייניה הכספיים: "אני מתקשרת בעצמי ואפילו הולכת (לבנק-ס.א.) ואומרת מה לעשות" (עמ' 4, ש' 22).
33. עפ"י התיאור שמסרה המשיבה, היא בסה"כ מודעת להיקף רכושה (עמ' 4, ש' 31-עמ' 5, ש' 2), היא מנהלת את ענייניה, לרבות עניינים כספיים, בעצמה או תוך הסתייעות בילדיה (עמ' 4, ש' 19-16; ר' גם דברי עו"ס ברזון אלבאום בעמ' 9, ש' 30-31), כאשר לפני קבלת החלטה בעניינים כספיים היא עורכת בדיקה ולפעמים גם מתייעצת, ולא מקבלת החלטה כלאחר יד: "להוציא סכום של כסף זו החלטה, אז אני צריכה לדעת על מה הולך הכסף הזה ומה נשאר, ועל זה הולך הכסף הזה, דברים כאלה לדעתי זה אלמנטרי" (עמ' 4, ש' 3-4), ובהמשך: "אני מחליטה אך אני צריכה גם לשמוע אחרים מה הם חושבים אבל ההחלטה האחרונה אני לוקחת" (עמ' 3, ש' 34-35).
34. המשיבה סבורה, כי ביכולתה עדיין להמשיך לקבל החלטות שהן נכונות עבורה. כך כתבה במכתב שצורף לכתב ההגנה א"פ 20-02-24681; כך גם אמרה לבית המשפט (עמ' 5, ש' 3-6): "ש: בעצם הדיון פה חלק חשוב בדיון כאן זה להחליט אם היום אולי קשה לך כבר להחליט בעצמך. ת: לא קשה לי. לי מבחינתי לא קשה לקחת החלטות. מה האחרים חושבים אני לא יודעת, אך אני חושבת שאני מסוגלת לקחת את האחריות הנכונות".
35. המשיבה עשתה ייפוי כח מתמשך בהחלטה מודעת: "זה לא היה פתאום. היה צריך שיהיה לי ייפוי כח כדי שיהיה מי שיעזור לי בכל החלטות ובכל הדברים. ש: איזה עזרה את צריכה? ת: בהחלטות גדולות ובמה שנוגע לילדים שלי" (עמ' 3, ש' 26-29). למקרה שתאבד, חלילה, את כשירותה, מעוניינת המשיבה שיפוי הכח המתמשך יותר על כנו ושלא יהיה עליה אפוטרופוס: ש: את יודעת למה את פה? ת: כן. כדי שלא יהיה לי אפוטרופוס עלי ושהיפוי כח יהיה בתוקף כמו שעכשיר" (עמ' 3, ש' 24).
36. לאור כל האמור לעיל, ההתרשמות של ביהמ"ש לה שותפה גם ב"כ יועמ"ש רווחה (עמ' 14, ש' 19-22), היא שהמשיבה מסוגלת להביע את דעתה ואף עושה זאת בצורה קוהרנטית, ברורה, רציונלית, ונראה שהיא מסוגלת לקבל החלטות בענייניה, כפי שעשתה עד היום.

ממצאי הרופאים

37. התרשמות זו בהלימה עם ממצאי רופאים שבדקו את המשיבה במועדים שונים בטווח זמן של חמישה חודשים.
38. בסמוך לאחר פטירתו של בעלה השני נמצאה ירידה קוגניטיבית משמעותית אצל המשיבה. עם זאת, גם נמצא שהמשיבה עדיין "מודעת למצבה, מבינה שמוגבלת מבחינת תפקוד וזקוקה לעזרה, מודעת לבעיית זכרון, שיפוט שמור", ובהמשך: "עדיין קיימת מודעות למצב,

בעלת שיפוט תקין שמאפשר לה להביע דעה לגבי מועמד... (תעודת רופא של דר' מירושניק מיום 2.7.2019 - נספח א' לבקשה למינוי אפוט' א"פ 19-07-14629) [פורסם בנבו].

בהמשך, הפסיכיאטר, דר' פורטנוי ביום 6.8.2019, אליו פנה המשיב עפ"י המלצה של עו"ס ברזון אלבאום לערוך למשיבה אבחון נוסף (ר' עמ' עמ' 2 לתסקיר הראשון; עמ' 2 לתסקיר השני; ס' 18 לפסק הדין), מצא בבדיקה של המשיבה כי: "...דיברה לעניין ואין עדות להפרעות בחשיבה או בתפיסה... אין עדות לדיכאון או הפרעה אפקטיבית... התמצאה בזמן באופן חלקי... התמצאות תקינה במקום, במרחב ובעצמה. השיחה עמה הייתה לוגית, רציונלית וקוהרנטית. קיימת הפרעה בזכרון לטווח הקצר בדרגה בינונית... אך הייתה מציאותית ומודעת למצבה... בדיקת MMSE 25/30.. ידעה את משמעות המילה "אפוטרופוס" וחושבת שאין לה צורך בכך. התייחסות לחוות הדעת הרפואית של דר' י. מירושניק: יש לציין שנכון להיום לאחר שחלפו מספר חודשים מאז שבעלה נפטר מצבה הנפשי והקוגניטיבי השתפר... לסיכום: אכן חלה אצל גב' אלמונית ירידה קוגניטיבית במידה מתונה, אך עדיין השיפוט תקין, מודעת למצבה ובעלת יכולת להביע את דעתה ורצונותיה באופן חופשי. היא מתבטאת באופן קוהרנטי ורציונאלי". לפיכך, המליץ דר' פורטנוי על ביטול האפוטרופוסות במצבה הנוכחי של המשיבה (נספח ד' לכתב ההגנה א"פ 20-02-24681).

גם דר' מנדה, רופא מומחה ברפואה פיזיקלית ושיקום בקופ"ח כללית, שהמשיבה נמצאת קרוב ל- 20 שנה בטיפולו כרופא משפחה, כתב ביום 11.6.2019, שהמשיבה "מתלוננת על בעיות זכרון קשות שהופיעו לאחרונה לאחר מות בעלה לפני חודשיים", והפנה אותה לבדיקה (נספח 7 לתשובה מיום 19.11.2020 א"פ 20-02-24681), אך בחלוף הזמן ובהתרחק מהאירוע המטלטל שחוותה המשיבה, מצא דר' מנדה ביום 22.12.2019 שהמשיבה: "צלולה, ללא חסר קוגניטיבי. אין מניעה שתיתן לבנה אלמוני אישור לייפוי כח מתמשך" (נספח ד' לכתב ההגנה תמ"ש 20-04-6432).

39. עיקרי ממצאי הרופאים הנ"ל בהלימה עם ממצאיו של דר' אשדות, מומחה ברפואה פנימית וגריאטריה בחוות דעת רפואית מיום 31.12.2019 (נספח א' לבקשה למינוי אפוט' תמ"ש 20-02-24681). יוער, שחוות הדעת לכתחילה הוגשה שלא כדין (ר' תקנה 258(ג) לתקסד"א). אף נטען ע"י המשיב שהבדיקה של המשיבה נעשתה תוך פגיעה בפרטיות ובאוטונומיה שלה, אולם אינני רואה צורך להכריע בבקשה לצורך העניין שבפניי.

מכל מקום, פורטנוי בחוות הדעת של דר' אשדות ממצאים כדלקמן: "...הלך מחשבה תקין, קוהרנטי וענייני, ללא מחשבות שווא או הפרעות בתפיסה... MMSE 21/30.. MoCa 19/30.. ביחס לגיל ולהשכלה: ... ניקוד תקין מעל 27/30 במינימנטל... נכון להיום ובהתאם לבדיקתי, נינה סובלת משטיון (דמנציה) ככל הנראה מעורב בדרגת חומרה קלה, למרות מחלתה ולמרות הליקויים הקוגניטיביים, נינה נותרה אשה חביבה, נעימת הליכות הניחנת בבוחן מציאות ושיפוט שמודים והמודעת היטב לעצמה, לסביבתה, למצבה, לסיטואציה בה היא נמצאת, למגבלותיה, להשלכות מגבלותיה ולמחלותיה".

התרשמות עו"ס

40. התסקיר השני נכתב, באופן חריג, כאמור ע"י שתי עובדות סוציאליות. מדובר בעו"ס ותיקות ומנוסות (עמ' 13, ש' 5; עמ' 14, ש' 5), אשר פגשו את המשיבה, לבדה, בשתי הזדמנויות ואף

שוחחו עמה בטלפון (עמ' 13, ש' 30-35). לעו"ס ברזון אלבאום יש היכרות מוקדמת עם המשיבה מהתסקיר הראשון שכתבה בעניינה והגישה במסגרת א"פ 14629-07-19 [פורסם בנבו].

41. עפ"י ההתרשמות של העו"ס, כאז גם היום מסוגלת המשיבה לדאוג לענייניה. כך כתבה עו"ס ברזון אלבאום בתסקיר הראשון: "...גב' אלמונית מסוגלת לדאוג לענייניה, כפי שהיה עד כה, בעזרת הבן אלמוני" (עמ' 12, ש' 24; עמ' 2 לתסקיר הראשון); וכך כתבו עורכות התסקיר בתסקיר השני: "לאור שני ביקורי בית ושתי שיחות טלפון שקיימנו עם גב' אלמונית אנו הגענו למסקנה שונה מזו של ד"ר אשדות... המסקנה שלנו מתבססת על התרשמותנו כי גב' אלמונית יודעת להביע את רצונה, מבינה את המצב בו היא נמצאת, שיתפה אותנו שנכון לעכשיו היא מעוניינת לשמור על המצב הקיים, קרי היא זאת שמחליטה על עניינה ונעזרת בבנה אלמוני כשעולה הצורך בכך. ... אנו מתרשמות שמדובר בקשישה צלולה מספיק על מנת להבין את מצבה, את החלטותיה ואת השלכותיה".

42. בחקירה עמדו עורכות התסקיר על התרשמותן ממצבה של המשיבה ויכולתה להמשיך להתנהל באופן שהתנהלה עד היום. בעניין זה ראו דברי עו"ס ברזון אלבאום המשיבה: "...צלולה, שהיא מבינה עניין...". (עמ' 6, ש' 19), ובסה"כ מסוגלת לנהל את ענייניה (עמ' 10, ש' 35), וכן דברי עו"ס דרור רייפנברג: "פה התרשמנו מאשה שלמרות גילה והקשיים שהיא עוברת מביעה עצמה בצורה ברורה וזה גם מה שכתבתנו (הטעות במקור - ס.א.)" (עמ' 8, ש' 24-25).

43. בחקירתה אישרה עו"ס ברזון אלבאום, כי לא ראתה דפי תשבון של המשיבה בהתייחס למצבה הכלכלי של המשיבה אלא קיבלה את דברי המשיבה בעניין זה והביאה אותם כפי שהם (עמ' 11, ש' 3; עמ' 4-5 לתסקיר השני).

44. יוצא מדברי עו"ס ברזון אלבאום, שבמועד הביקור השני לצורך הכנת התסקיר השני, סברה המשיבה שנתרו לה 130,000 ₪ בלבד, כשבפועל נותרו לה כ- 251,000 ₪ בתכנית חסכון (ועפ"י דפי הבנק שהוגשו לא ידוע האם יש כספים נוספים בחשבון עו"ש - נספח ב' לתגובת המבקש לתסקיר מיום 14.6.2020) (עמ' 4, ש' 34).

45. אי הדיוק לכאורה של המשיבה אודות היקף רכושה לא גרם לעו"ס ברזון אלבאום לשנות את עמדתה (עמ' 10, ש' 27-30): "ש: אשה בת 87 מעבירה יותר מ-50 אחוז מהכסף שלה, ... זה לא הדליק לך נורה אדומה? ת: אני מסתכלת על המכלול ואת מחפשת נקודה. בסך הכל אני עומדת על דעתי שהיא מסוגלת הייתה לקבל החלטות...". (עמ' 12, ש' 12-13) (רי גם עמ' 10, ש' 35; עמ' 11, ש' 12-15). עו"ס הדגישה בחקירתה כי ההמלצה אינה תלויה גיל אלא תלויה מצב: "זה לא פונקציה של גיל אלא פונקציה של המצב של אותו אדם" (עמ' 13, ש' 8) ואין די בהתנהלות כלכלית סביב המתנה שניתנה כדי ללמד על היעדר כשירות: "רק בגינה לא. השאלה אם יש עוד דברים וזה מסתכם במכלול" (עמ' 14, ש' 9).

46. כאן המקום להעיר, כי עפ"י תדפיסי הבנק שהובאו לפני ביהמ"ש, נראה כי עובר לירושה שקיבלה המשיב מבעלה השני, חשבונה של המשיבה לא היה משופע בכספים (עמ' 11, ש' 23). לפיכך, היה ניתן לתהות, אולי, על התבונה הכלכלית בהחלטה של המשיבה המתייחסת לחלק משמעותי מכספיה. עם זאת, נוכח מצבת ההכנסות וההוצאות של המשיבה מחד וההוראות המקדימות שהמשיבה נתנה למיופה הכת מאידך, כלל לא בטוח שניתן לראות בהחלטתה חוסר תבונה. עניין זה עמד אף לנגד עיניה של עו"ס דרור רייפנברג (עמ' 11, ש' 6-9).

47. המוטעם מכל המקובץ לעיל, לא נמצאה פגיעה מנטלית או קוגניטיבית חדשה אצל המשיבה אשר בגינה היא אינה מסוגלת עוד להמשיך לנהל את ענייניה הרכושיים, כפי שעשתה עד כה, ולא עלה בידי המבקש להצביע על שינוי כלשהו במצבה של המשיבה (ר' ס' 74 לחוק).
48. לאור האמור לעיל, אף אין צורך להידרש לבקשתו של המבקש למנות מומחה מטעם ביהמ"ש (בקשה מס' 27 א"פ 20-02-24681). ודוק, לכתחילה נשענת בקשה זו על חו"ד דר' אשדות שהגיש המבקש לצורך הדיפת טענות המשיב. אולם, כאמור, ממצאיו של דר' אשדות, כאמור לעיל, אינם מעידים על כזה מצב קוגניטיבי בעייתי שיצדיק מינוי מומחה מטעם ביהמ"ש וכאמור אף לא הוכח שינוי במצב.
49. המבקש הוסיף וטען להיותה של המשיבה נתונה למערכת לחצים כלכליים שיש לנטרל באמצעות מינוי אפוטרופוס.
50. אכן, נסיבות חייו של אדם ללא ליקוי קוגניטיבי או מנטלי, עלולות להציבו במצב בלתי אפשרי בו הוא נתון לחצים קשים ביותר של ילדיו, והוא עלול למצוא עצמו, שלא בטובתו בקו האש במסגרת מלחמות הנטושות בין הילדים. ייתכן שניתן יהיה לומר על אדם במצב כזה שהוא אינו מסוגל לטפל בענייניו, שאז יפעל ביהמ"ש לטובתו של אדם במצב כזה ע"י נטרול מערכת הלחצים המופעלים כנגדו באמצעות מינוי אפוטרופוס כגורם ניטראלי [נ"א (ת"א) 1613-04-11 פלוני נ' אלמוני (לא פורסם, [פורסם בנבו] ניתן ביום 25.3.2012); בע"מ 3398/12 פלונית נ' פלוני [פורסם בנבו] (3.6.2012); עמ"ש (ת"א) 51527-09-17 מ.נ' א.פ.מ. [פורסם בנבו] (15.4.2018)]. עם זאת, אין כך המצב בעניינינו.
51. במקרה דנן, דר' אשדות, שחוות דעתו הוגשה, כאמור, שלא כדן, התרשם כי המשיבה: "בבסיסה אדם תלתי ומאז ומתמיד נעזרה בבעלה לצורך ניהול משק הבית, קניות, בישולים והתנהלות הפיננסית (כך היא מעידה). היום כשהיא בודדה ולוקה בקשיים קוגניטיביים משמעותיים עקב מחלת השיטון, כולל קשיים קוגניטיביים ניהוליים משמעותיים, היכולת שלה לנהל את חייה את משק הבית ואת ענייניה הפיננסיים ירודה כפליים והיא תלויה בזולת. זוהי תלות הגורמת לה למתח ולחרדה. היא מעידה כי היא מפחדת להביע את רצונותיה בענייניה הכספיים בשל חשש מהתנכרות קרובה (ללא שצינה שמות) וחשש להישאר בודדה ולהזדקן ללא תמיכה (ציטוט מדבריה). נראה כי בשל מצבה הקוגניטיבי והמנטלי הירוד ובשל מצבה החרדתי והחששות הכבדים להישאר בודדה, אלמונית היא טרף קל לניצול עבור גורמים אינטרסנטיים. זהו מצב המגביר את החרדה שלה ומעיב על זקנתה. לפיכך אני ממליץ למנות לה אפוטרופוס על הרכוש בלבד. היא עדיין מספיק צלולה וברת שיפוט להחליט על גופה ולכן עדיין אינה זקוקה לאפוטרופוס על גופה".
52. התרשמותו של דר' אשדות מהיותה של המשיבה נוחה להיכנע לחצים אינה בהלימה עם התרשמות עורכות התסקיר.
53. עו"ס דרור רייפנברג המשמשת בתפקיד רכות היחידה לטיפול ומניעת התעללות והזנחה של האזרח הוותיק, ונכנסה לתמונה נוכח טענותיו של המבקש על ניצול של אמו (עמ' 13, ש' 16).
54. עורכות התסקיר קיבלו מהמשיבה הסברים על המתנה המשמעותית שנתנה המשיבה לנכד, והביאו אותם בתסקיר (עמ' 5 לתסקיר השני):

"מור פלוני העלה טענות כלפי אחיו אלמוני על שימוש לרעה בכספי אימם תוך הפעלת לחצים עליה... בשיחה הראשונה שניהלו עם גב' אלמונית בביתה היא דחתה לגמרי את טענות פלוני כלפי אחיו אלמוני, בשיחה השנייה עמדה שהתנהלה בטלפון בתאריך 15.3.20 (בשל התפשטות נגיף הקורונה) ולאחר שאמרנו לה מה טוען בנה פלוני ושאלנו אותה אם אכן כך ענתה לנו גב' אלמונית, שהיא לא מעוניינת לדבר על זה. לאחר שהתקשנו שוב לקבל תשובה... היא אמרה "שיש בזה משהו אבל לא רוצה להגיב". בביקור הבית האחרון (1.6.20) כאשר העלנו שוב בפני גב' אלמונית את סוגית האשמות הדדיות של בניה בעניין ניצול לרעה של כספיה היא אמרה לנו "לפעמים אני עוזרת לזה ולפעמים לשני, הכל בהסכמה שלי". גב' אלמונית הוסיפה ואמרה שהיא זאת שמחליטה באם לעזור כספית לאחר מילדיה והדבר נעשה ללא הפעלת לחץ עליה".

55. עורכות התסקיר הן בעלות מקצוע מיומנות, ויודעות לזהות מצבים של קשישים חסרי ישע הנתונים, חלילה, לניצול והתעמרות מסוג כלשהו. ברם, ההתרשמות לא הייתה מהחלטה של משיבה שהיא פרי ניצול או חוסר שיקול דעת (ר' עמ' 11, ש' 6-9). עם זאת, אף מתוך הנחה בדבר אפשרות קיומה של מערכת לחצים על המשיבה, לא סברו העו"ס שיש צורך באפוטרופוס (עמ' 6 לתסקיר השני).

56. כאמור, בתסקיר השני צוינה הסתייגותה של המשיבה ממתן תשובה ברורה בעניין האשמה על ניצול לרעה של כספה (ר' סעיף 54 לעיל). גם בחקירה התייחסה לכך עו"ס ברזון אלבאום: "ש... את כותבת בתסקיר שלך בעמוד 5 אלמונית נשאלה לגבי איומים והפחדה של אלמוני ואמרה שיש בזה משהו... אם היא אומרת שיש בזה משהו, יש איום והפחדה? ת: אני לא יודעת אם יש איום או הפחדה, היא אמרה שיש בזה משהו, ניסינו לשאול אבל היא התעקשה לא לדבר ואתה מכבד את הבן אדם" (עמ' 9, ש' 14-15). לפיכך, ומתוך גישה זהירה, הופנו למשיבה שאלות ע"י בית המשפט וב"כ יועמ"ש רווחה בעניין המתנה לנכד.

57. התברר מתשובותיה של המשיבה שהיא נדיבה כלפי בני משפחה ונוהגת בשיטת 'היד החמה':

"מה שאני יכולה לעשות בשביל המשפחה אני עושה מכל הלב, זה הכל. ... אני לעזור לילדים שלי תמיד מוכנה. ... אני אמר (צ"ל אמא - ס.א) שנותנת כן תמיד... אני חושבת שהייתי תמיד ככה, תמיד הייתי מוכנה לתת" (עמ' 5, ש' 19-18, 30-34; ר' גם עמ' 5 לתסקיר השני).

כך נהגה, כנראה, גם בקשר עם כספים שהועברו למבקש בסך של 65,000 ₪ (ס' 25 לבקשה למינוי אפו"ט א"פ 20-02-24681; ס' 40 לכתב ההגנה, שם; העברות בנקאיות בימים 4.12.2019, 6.2.2020 - נספח י' לכתב ההגנה תמ"ש 20-04-6432), וככל הנראה גם בקשר עם כספים נוספים, לטענתו של המשיב 350,000 ₪ שהועברו למבקש ובגינם נושאת המשיבה בהחזר משכנתא (ר' נספח לבקשה למינוי אפו"ט א"פ 20-02-24681; עמ' 5, ש' 29; עמ' 10, ש' 24; עמ' 3 לתסקיר השני).

לדבריה, לאחר שבדקה מה יכולתה, וכחלק מהתנהלותה, החליטה לסייע כלכלית לנכד, בנו של המשיב (עמ' 4, ש' 25-30; ר' גם דברי עו"ס ברזון אלבאום עמ' 12, ש' 17):

ש: איך החלטת לתת כסף ל...?

ת: הוא היה צריך בית והוא הבן של הבן שלי וחשבתי שזה נורמלי כי אני נותנת רק שאני יכולה.

ש: בדקת לפני זה כמה כסף יש לך, איך קיבלת את ההחלטה?

ת: בדקתי כמה כסף יש לי וגם מבחינה רגשית הרגשתי צורך לעשות משהו בשביל הנכד ובשביל הבן

כיוצא מדברי המשיבה, מדובר בהחלטה מושכלת, שהתקבלה בשיקול דעת, ובאופן עצמאי, ולא כתוצאה מלחץ של גורם אינטרסנטי כלשהו (עמ' 5, ש' 14-16; עמ' 4-5 לתסקיר השני):

ש: ונגיד למתנה שנתת לXXX הייתה התנגדות של מישהו?

ת: לא. לא שאלתי את אף אחד, זאת הייתה החלטה שלי ואני לא שאלתי אף אחד מה הוא חושב

המשיבה תבהירה את התשיבות שהיא רואה בהרגעת הרוחות במשפחה: "אני רוצה שבמשפחה יהיה שקט ושכולם יהיו מרוצים..." (עמ' 5, ש' 18). עם זאת, המשיבה שללה, כי רצונה בכך, לרבות המשך קיומו של קשר שלה עם הבנים, משפיע על החלטותיה, ועמדה על כך שאין היא מרגישה מנוצלת (עמ' 5, ש' 9-13, 21-24):

ש: איך זה משפיע על הקשר שלך עם הבנים, איך את מתייחסת למה שהבנים אומרים?

ת: לא לא לא אני לא מתייחסת, אני קודם כל לא שמעתי שום התייחסות ושנית חושבת שאני מסוגלת שמה שאני חושבת ומה שאני שומעת זה מה שנכון.

ש: ואם את רוצה לעשות איזה פעולה ואחד הילדים מתנגד, מה קורה אז?

ת: אני מחליטה. אם אני חושבת שהוא צודק אני בצד שלו אבל אני לוקחת את ההחלטות. ...

ש: כשאומרים שפחדים עליך שאת חשופה לניצול, מה את אומרת?

ת: אני לא מפחדת. אני חושבת שהם אנשים הגונים.

ש: מי זה הם?

ת: המשפחה, אלה שאתם חושבים שהם היו רוצים לנצל אותי, אבל אני לא מרגישה מנוצלת.

58. המשיבה נשאלה גם על אמירה קשה שהשמיעה באוזני המבקש לפיה: "הילדים הורגים את ההורים שלהם בשביל כסף". אמירה זו תובאה בתמליל שיחה של המבקש עם המשיבה (נספח ו' לתגובת המבקש לתסקיר ביום 15.6.2020). יוער, כי ההקלטה לא הוגשה כדין נע"פ 869/81 שנידן נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(4) 169 (1984); תמ"ש (ת"א) 50090/08 פלוני נ' עזבון המנוח אלמוני ז"ל [פורסם בנבו] (12.1.2013). המבקש גם לא טרח לתקן את המחדל אף לאחר שעלתה מועד טענה בעניין מצד המשיב (ס' 100, 122 לכתב ההגנה תמ"ש 6432-04-20; עמ' 9, ש' 16-19). לאור האמור לעיל לא היה מקום להתייחס לתמליל.

59. עם זאת, מתוך הנחה לטובת המבקש, שהתמליל הוא אמצעי עזר המשקף נאמנה את האירוע התבקשה המשיבה להבהיר את פשר אמירתה. לדברי המשיבה, האמירה כלל לא נאמרה בהקשר למשפחתה: "קראתי ושמעתי דבר כזה מסביב לי, לא משהו קונקרטי, שילדים

מסוגלים אפילו להרוג הורים בשביל כסף. אבל קונקרטי זה לא קשור אלי. אני לא הרגשתי דבר כזה" (עמ' 5, ש' 9-13, 21-27; ר' גם עמ' 1, 3 לתמלול מיום 23.9.2019 נספח ו' לתגובת המבקש לתסקיר מיום 15.6.2020).

60. הנה כי כן, גם במסגרת המלחמה הניטשת בין ילדיה, מצליחה המשיבה לקיים קשר חופשי עם בני המשפחה (עמ' 4, ש' 9-12; סעיפים 5-6 לבקשה למינוי אפו"ט א"פ 20-02-24681; עמ' 2 לתסקיר הראשון; עמ' 4 לתסקיר השני), והיא מצליחה לעשות זאת מבלי לוותר על אישיותה ועצמאותה (עמ' 5, ש' 10-11); היא לא העבירה את הטיפול בענייניה לניהולו של אחר אלא רק בחרה להסתייע באחר; היא מצליחה להביע ולממש את רצונה החופשי (עמ' 5, ש' 13-16); ונלמד מדבריה היא מעוניינת להוסיף ולעשות זאת: "...שתמיד יהיה צדק איתי ועם אחרים" (עמ' 6, ש' 5-6). הסכסוך בין הבנים לא גרם למשיבה חוסר נוחות בגינה תבכר לעזוב לאחר שמיעת דבריה. אדרבא, היא בחרה להישאר במהלך כל הדיון באולם ביהמ"ש במהלך כל הדיון (עמ' 6, ש' 6).

61. ענינו רואות, אף חרף אינטרסים סותרים של הבנים, מצליחה המשיבה לקבל החלטות שאינן פרי תלות או מצוקה נפשית, והיא עודנה אדון לעצמה.

62. המוטעם מהמקובץ לעיל, אין אף בנסיבות חייה של המשיבה כדי לשנות מההתרשמות לפיה מסוגלת המשיבה להמשיך לנהל את ענייניה בכלל ועניינה הכספיים/ רכושיים בפרט, כפי שעשתה עד היום.

63. טוב יעשו הבנים בכלל, והמבקש בפרט, אם יכבדו את רצונה של אמם, ויאפשרו לה לחיות את שארית חייה בשקט כפי שביקשה: "אני רוצה שבמשפחה יהיה שקט ושכולם יהיו מרוצים. מה שאני יכולה לעשות בשביל המשפחה אני עושה מכל הלב, זה הכל. אני מחכה שגם האחרים עושים בשבילי באותה מידה" (עמ' 5, ש' 18-20).

64. לענין ההמלצה בענין שקיפות חשבון הבנק של המשיבה - עו"ס המליצו בתסקיר השני על שקיפות בחשבון על מנת לשמור על הקשר הטוב בינה לבין המבקש. אינני מקבלת את ההמלצה, ואנמק.

65. בעניינינו, המבקש מנהל סכסוך עזובן בחיים. תחת אצטלה של דאגה לכאורה לעתידה של המשיבה, אין הוא מהסס להטיל ספק בהחלטותיה הכלכליות של המשיבה, והוא שב וגורר אותה בעל כורחה לסכסוך בין הבנים, תוך שמתעלם מהצורך שישמע קולה ותתברר עמדתה, משל כבר הפכה, חלילה, המשיבה ליכלי ריקי (ר' החלטות מהימים 2020.4.6, 2020.4.26 תמ"ש 20-04-6432; החלטות מהימים 2020.11.17, 2020.11.29 א"פ 20-02-24681). בנוסף, המבקש לא צורף כשותף בחשבון הבנק של המשיבה וגם במסגרת יפוי כת מתמשך קבעה המשיבה שהמבקש יוכל לקבל דיווח אחת לרבעון בלבד.

לאור האמור לעיל, אין ליתן כבר עכשיו למבקש שקיפות כלכלית שהמשיבה לא התכוונה אליה, ונוכח התנהלותו של המבקש אף נהיר שלא יהיה בכך כדי להרגיע את הרוחות אלא הדבר עלול לשמש תחמושת נוספת בידו.

כמובן, ככל שתבחר המשיבה מרצונה החופשי לשתף את המבקש במידע בנקאי ו/או אחר שלה, פתוחה בפניה הדרך לעשות זאת.

סוף דבר

66. לפיכך אני מורה כדלקמן:

א. התביעה א"פ 24681-02-20 נדחית.

ב. התביעה תמ"ש 6432-04-20 נמחקת.

ג. חקירת העו"ס לא שפכה אור נוסף, והמבקש האריך את הדיון שלא לצורך. לפיכך, אני מחייבת את המבקש לשלם למשיב 4 הוצאות בסך של 15,000 ₪. הסכום ישולם בתוך 30 יום מעת ההמצאה אחרת ישא ריבית והפרשי הצמדה כחוק ממועד החיוב ועד מועד התשלום בפועל.

ד. לאחר ששקלתי בדבר, והרבה לפני משורת הדין, אינני מחייבת את המבקש בתשלום הוצאות לטובת אוצר המדינה.

67. המזכירות תשלח את פסק הדין.

ניתן היום, ה' טבת תשפ"א, 20 דצמבר 2020, בהעדר הצדדים.

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן

סגלית אופק 54678313-/-

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה